

אורי וישעי הגיליון התורני

כניסת שבת: 18:37

יציאת השבת: 19:41 לדעת ר"ת: 20:20

כרסת תלמיץ מצורע

עטרת פז

כתם פז – איסור דיבור לפני הכרע

רבן גמליאל אמר לטבי עבדו שיביא לו בשר הכי משובח והביא לו לשון של בהמה. פעם אחרת אמר לו להביא בשר הכי פשוט והביא לו גם לשון של בהמה, שאל אותו רבן גמליאל וכי לשון הוא בשר משובח וגם בשר פשוט הלא זה סתירה, וענה לו שהלשון יכול לשמש גם לטוב וגם להיפך, וזה שכתוב החיים והמות ביד הלשון.

אומרים בדרך הלצה שהלשון אין בה עצמות, כדי שיהא אפשר לסובב אותה בכל אופן שרוצה, וצריך לדאוג ולשמור שיהיה על צד הטוב.

פרנסה אותיות פה רסן. מי שרוצה פרנסה שירסן את פיו.

כתב רבנו בחיי: מי שמדבר לשון-הרע על חברו, כל המצוות שלו עוברים לחברו והוא מקבל עונותיו, ואם עושה תשובה, חוזרים לו. וזהו שנאמר "זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו", שהתורה שלמד חוזרת אליו ביום טהרתו, דהיינו כשעשה תשובה.

הכלי יקר מסביר, שהמצורע מגלח זקנו-על שדיבר בפיו, גבות עיניו-על שהוא צר-עין, ראשו-כנגד גסות הרוח. הדין הוא שצריך לגלח כל שערו שבכל גופו, אך התורה מפרטת מקומות אלו.

שלש מחנות

מצורע משלחין אותו אל מחוץ לשלש מחנות, וגם אסור לו ליכנס בכל ארץ-ישראל היכן שיש עיר חומה. השלש מחנות הם: עזרה-מחנה שכינה, הר הבית-מחנה לוי, ירושלים-מחנה ישראל. ה"באר יוסף" מסביר שחז"ל אומרים על הפסוק "מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה" שה' נתן ללשון ב' חומות שפתיים ושינים, ובכל-זאת הוא מדבר לשון-הרע, לכן אומרים לו מפני שפרצת את החומות אסור לך ליכנס בעיר חומה.

החפץ חיים

"זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו, והובא אל הכהן, ה"חפץ חיים" חיבר ספרים על לשון הרע, אומרים רמז נפלא בשם הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א: הרוצה לעשות תשובה מלשון הרע, והובא אל הכהן ילמד ספרי ר' ישראל מאיר הכהן, ויתרפא.

קוראים אנו בפרשתנו תזריע מצורע את ענין הנגעים הבאים על האדם בעוון לשון הרע (ערכין טז). וכפי שנאמר בזהר הקדוש (ח"ג, נג, א) שמצורע, נוטריקון מוציא שם רע, שכל אבריו נטמאים ורוח טומאה שורה עליו ותפילתו, חלילה, אינה עולה לפני המקום ברוך הוא, וידוע דגם לעתיד לבוא נסגרים בפניו השערים, וכת מספרת לשון הרע אינה רואה פני שכינה (סוטה מב). ואמרו בגמ' (ערכין טז): "מה תקנתו של מספר לשון הרע, יעסוק בתורה שנאמר: מרפא לשון עץ חיים (משלי ט, ד) ואין עץ חיים אלא תורה, שנאמר עץ חיים היא למחזקים בה (שם ג, יח).

ידוע שכל ישראל ערבים זה לזה, והעובר עבירה אוי לו, שהרי מכריע עצמו ואת כל העולם חלילה לחובה (קידושין מ): במערבולת התקשורתית השוטפת את דורנו, תקשורת רודפת סנסציות, פולשנית ודורסנית, טובעים אנו בים של רכילות ולשון הרע, הוצאת שם רע והכפשה, כה הרבה חובות מתווספות, רח"ל, והדור מלופף ברוח טומאה, וכבר נעשו דיבורים אלו כהיתר ח"ו, ומי שלא מדבר על רעהו, חברו חושב שהוא עובר עבירה: "לא תעמוד על דם רעך", ומשכנעו לספר לשון הרע על פלוני ופלמוני וכו'.

בוודאי נשאל, מה באמת יכול לטהר את האווירה ולהעביר את הזוהמה? התשובה לכך רק הוספת שיעורי תורה- זה תפקידו של כל יהודי החרד למצב הדור, וברוך ה' זו תפקיד בית המדרשות אשר קמים ורבים בכל שכונה ועיר. בכך להרבות תורה, להגדילה ולהאדירה, והאור, אף הקטן, ידחה הרבה מן החושך שאנו שורים בו בדורנו: "מרפא לשון, עץ חיים" היינו התורה. כמו שנאמר בשיר השירים "אם לא תדעי לך" אומר שלמה המלך ע"ה אם אין יודעים את הדרך ילכו בה, ואת המעשה שיש לעשות "רעי את גדותיך על משכנות הרועים", יש לשאת עין אל רועי ישראל וללכת בדרכים.

אשרינו שיש לנו למי לשאת עין ולב, אל רבותינו, גדולי הדורות שיחיו, אשר נותנים מזמנם למען חזק התורה, אנו מזמנים את הקוראים הנכבדים להצטרך למלאכת העשיה בקודש בספסלי בית המדרש.

ד"ת לעיני ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל

העלון נודב על ידי ידידינו רב פעלים לתורה ולתעודה ר' דוד ניזרי ורעייתו שתחי'

הליכות מלכי

נושא: יהא שמייה רבא

קומי אורי - סיפור לשבת

שלת תלמידי הקרובים של הבעל שם טוב, לא הופתעו לשמע בקשתו של רבם - לצאת עימו לדרך. הם היו מורגלים כי מפעם לפעם הם נקראים ללוות את רבם לנסיעות מרוחקות בלי לדעת את יעד הנסיעה. רגילים היו גם לכך שמספר דקות לאחר היציאה לדרך היה רבם הקדוש מורה לעגלון, אלכסי, לעזוב את המושכות וללכת לישון, ולאפשר לסוסים לצרוד לבדם, לאותו יעד שבשמים החליטו להוביל אליו את הבעש"ט ותלמידיו.

באותו לילה הנסיעה נמשכה מעבר לרגיל. הם נסעו ונסעו שעות ארוכות בלי להגיע לשום יעד. הנסיעה שנמשכה כמעט יומיים, למעט זמני התפילות, הייתה תמוהה להם ביותר. תמיהתם גברה כשנכנסו לקראת היום השלישי לתוך יער מאיים. הסוסים האטו את קצב הדחירה בגלל העצים הסבוכים, והערב שנטה לרדת רק הגביר את הבלבול. התלמידים התמהים ציפו להסבר מפי רבם, אולם, במבט מוטריד, הסביר להם כי מהשמים מעליהם ממנו את כל ידיעותיו הרוחניות. וכך נמשכה הדרך בתוך היער הסבוך והמאיים, כשהחשש הולך וגדל לאור העובדה כי השבת מתקרבת ואין להם היכן לשבות, וכשבדידהם אין יין, חלות, ושאר צרכי השבת. החסידים ראו כי רבם מוטריד מאוד, וכי אפילו להתפלל בכוונות הרגילות אינו יכול. יום שישי בצהריים, התחושה קשה, להיות ביער המאיים בשבת ללא נרות, יין, חלות, סעודות שבת וכו', היה דבר שלא חלמו עליו מעולם שיקרה להם.

לפתע מרחוק הם ראו בית בנוי בקרחת יער, הם מיהרו לשם והתלהבו לראות כי נפתח הבית קבועה מזוזה. שמחתם הייתה ללא גבול. הם דפקו בדלת, וכשזו נפתחה ראו למול עיניהם איש מאיים, גדול מימדים. בקול גס ביקש מהם ללכת כי אינו מעוניין באורחים. הוא הסביר להם כי רבנים למיניהם מעצבנים אותו ואינו מוכן בשום אופן לארחם בביתו. התלמידים התחננו בפניו שירחם עליהם, וכי ישלמו לו כל מה שידרוש, עד שלבסוף הסכים תמורת כמה תנאים: ראשית, אמר להם, כי היות והוא אדם רעב הם חייבים להתפלל בקצב שלו, אחרת יאכל סעודות שבת בלעדיותם. לגבי הכשרות הוא אמר, כי בשאלה הראשונה על כשרות המאכלים הוא יזרקם מביתו היות ואינו סובל חומרות מיותרות של רבנים, על שירה והמירות אין על מה לדבר, להבהיר להם. בלית ברירה הסכימו הבעש"ט ותלמידיו לתנאיו של בעל הבית. כששאלו את האיש האם יש מקום לטבול, או לכל הפחות היכן ישנם מים להתרחץ לכבוד שבת, שאגותיו של האיש נשמעו למרחוק, "ידעתי שאסור היה לי להכניסכם לביתי, ורק תעיקו עלי". בליל שבת, כשהחבורה הקדושה בקושי התחילה את תפילתה, בעל הבית כבר היה בסופה. הם ניסו לבקש ממנו שימתין עוד רגעים מספר, אולם די היה במבטו כדי להבהיר כי מוטב לשתוק. יין לקידוש לא היה מוכן לתת להם בשום אופן, אלא דרש מהם לצאת ידי חובה בקידוש שהוא עושה. בצער גדול שמו לב כי הם בקושי מבינים את המילים שהוא ממלמל בקידוש. הסעודה עצמה הסתכמה במעט לחם ישן ויבש ששם לפניהם.

למחרת הכל חזר על עצמו, תפילה מהירה ביותר, קידוש מגומגם על ידי בעל הבית, סעודת שבת ללא מאכלים והמירות. אחד החסידים אפילו שאל את חברו האם היום זה אכן שבת. תמיהתם של החסידים והבעש"ט הייתה ללא גבול, והפליאה גברה משעה לשעה - על מה ארע להם ככה. סעודה שלישית לא הסכים האיש לתת להם בשום אופן, וברור היה כי על מלווה מלכה אין מה לדבר. ביום ראשון בבוקר רצתה החבורה הקדושה לברוח משם, אולם האיש לא הניח להם ובאמתלות שונות עיכבם עוד ועוד.

ביום שלישי, נפתחה לפתע אחת הדלתות הצדדיות ויצאה משם אשה לבושה בצניעות. "רבי, האם לא תכירני?" פנתה אל הבעש"ט, "הרי אני ציפורה, המשרתת היתומה שגרה בביתכם". הבעש"ט אכן זיהה אותה, ושאל בתדהמה למעשיה כאן. "אתם בודאי אינכם זוכרים כי פעם הרבנית הקדושה ישבה וסרקה את שערי הארוך. הסירוק כאב לי מאוד וניסיתי שוב ושוב לברוח ממנה. בשלב מסוים הרבנית לא התאפקה ונתנה לי סטירת לחי, כדי לחנני. אולם בשמים כאבו את כאבי, כאבה של יתומה, וגזרו על הרב שראה את המעשה ולא מחה, כי יפסיד את חלקו בעולם הבא". ציפורה המשיכה וסיפרה כי בעל הבית הינו בעלה, שלמעשה הינו צדיק נסתר, וכשהתחננו סיפר לה על הדין שנגזר על הבעש"ט הקדוש. לאחר תפילות רבות ותחנונים אין קץ לביטול הגזרה, נאמר לנו בשמים, כי אם לבעש"ט תתבטל עונג שבת אחת, אזי הדין יתבטל ממנו, שכן שבת הינה חבינת עולם הבא. "לכן החלטנו בעלי ואני, להביא לפה את הרב ולגרום לו לשבות שבת ללא שום עונג שבת, ואכן הדין סר מהרב". באותו רגע כוחותיו של הבעש"ט חזרו אליו, וראה בעיניו הקדושות כי כל מה שאמרה אכן נכון ומדויק.

לבקשתם של הזוג נשארו הבעש"ט ותלמידיו לשבת נוספת, שבת של התעלות ורוממות הנפש.

היום במדורנו "הליכות מלכי" נדון לענין "יהא שמייה רבא" בקדיש, ונקדים ונאמר שאותם האומרים "אמן יהא שמייה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא" ואינם ממשיכים ואומרים "יתברך", אינם עושים כהוגן, שכן כתב מרן הבית יוסף (סי' נו), על פי מה שמובא במדרש, אמר רבי אלעזר בן רבי יוסי, פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ומצאתי אליהו ז"ל ועמו ארבעת אלפים גמלים טעונים, אמרתי לו, מה אלה טעונים? אמר לי, אף וחימה, לעשות נקמה ממי שמספר (שמדבר) בין קדיש לברכה (שבתפילת שחרית), בין ברכה לברכה (שבברכות קריאת שמע) בין פרק לפרק (בקריאת שמע) בין אמן יהא שמייה רבא ליתברך. ומאחר שאסור לספר בין אמן יהא שמייה רבא ליתברך, משמע שצריך לומר יתברך. ושכן כתב הר"ר יוסף גיקאטיליה, שאסור להפריד בין עלמיא ליתברך. והאריך בטעם הדבר. וכן פסק מרן בש"ע, שהעונים עד לעלם ולעלמי עלמיא בלבד, טועים הם, כי אסור להפריד בין עלמיא ליתברך.

אולם כיון שיש חולקים על דברי מרן בזה, וסוברים שאין לענות אלא עד "עלמיא" בלא מילת "יתברך", לכן יש אומרים שאם נמצא במקום שאסור להפסיק בו בדיבור, כגון שנמצא באמצע ברכות קריאת שמע וברכותיה, הגם שעונה אמן לקדיש, מכל מקום לא יענה אלא עד "עלמיא", ולא ימשיך לומר "יתברך", משום שסוף סוף יש מחלוקת הפוסקים בזה, ובמקום שיש בזה חשש הפסק בדיבור, יש להמנע מלענות כן. אולם מרן הרב שליט"א כתב (יבי"א ח"א ס"ה אות ג') שלשיטת הספרדים ובני עדות המזרח שקבלו הוראות מרן לכל אשר יאמר, עליו לענות עד "יתברך" גם כאשר עומדים באמצע קריאת שמע וברכותיה.

ולענין אם יש להמשיך לומר אמן יהא שמייה רבא עד "בעלמא" או שיש לענות רק עד "יתברך", גם בזה נחלקו הראשונים, ומדברי מרן בבית יוסף נראה שיש לענות עד "דאמירן בעלמא", וכן מנהג הספרדים, מפני שעד תיבת (מילה) "בעלמא" יש כ"ח תיבות, וזהו שאמרו רבותינו (בשבת קיט:): "כל העונה אמן יהא שמייה רבא בכל "כחו" קורעין לו גזר דינו" שכוונתם בזה, שיכוין בכל כ"ח תיבות שיש באמירת אמן יהא שמייה רבא. וכן מנהג הספרדים. אולם האשכנזים נוהגים לענות רק עד "יתברך", וזאת על פי דברי רבותינו

וכתב מרן הרב שליט"א, שגם למנהג בני ספרד, אם נמצא במקום שאסור לדבר בו, כגון שנמצא באמצע קריאת שמע וברכותיה, לא יענה אלא עד "יתברך" וכמו שיארונו. אולם כשעומד בפסוקי דזמרה, או בבין הפרקים של קריאת שמע, או בין הברכות של קריאת שמע, רשאי לענות עד "דאמירן בעלמא".

ולסיכום: מנהג בני אשכנז לענות באמן יהא שמייה רבא, עד "לעלם ולעלמי עלמיא יתברך". ולמנהג הספרדים הנוהגים על פי דברי מרן הבית יוסף, יש לענות עד "דאמירן בעלמא". ואם עומד באמצע קריאת שמע וברכותיה, יענה רק עד "יתברך", מפני שיש בזה חשש הפסק.

לע"נ הרה"ח, איש החסד רב פעלים הרב אברהם דואני בן מיסה ז"ל נלב"ע י"ז בניסן התשע"ג

ת'ניצ'ב'ה'